



Ministerie van Defensie

Jaarlijkse Voortgangsrapportage kleine missiebijdragen 2020

Datum:
19 mei 2021

Afkortingen

ACTA	Anti-Terrorism Clarification Act
AMISOM	African Union Mission in Somalia
AOL	Area of Limitation
AOS	Area of Separation
AU	Afrikaanse Unie
BST	British Support Team
CCC	Command and Control Center
CSPG	Coalition Strategy and Plans Group
CTI	Central Training Institute
DDR	Disarmament, Demobilization and Reintegration
DGLC	Defensie Grondgebonden Luchtverdedigingscommando
ECID	Expertisecentrum Identiteitsfraude en Documenten
eFP	Enhanced Forward Presence
EGF	European Gendarmerie Force
EMASoH	European-Led Mission Awareness Strait of Hormuz
ETTF	Educational and Training Task Force
EU	Europese Unie
EUBAM	European Union Border Assistance Mission
EUCAP	European Union Capacity Building
EULEX	European Union Rule of Law Mission
EULPC	European Union Liaison and Planning Cell
EUNAVFOR	European Union Naval Force
EUPOL COPPS	EU Mission for the Support of Palestinian Police and Rule of Law
EUTM	European Union Training Mission
FAMA	Forces Armées Maliennes
FHQ	Forces Headquarters
FRONTEX	Frontières Extérieures
FTT	Flexible Training Team
GABC	General Administration for Borders en Crossings
GBVS	Geïntegreerde Buitenland en Veiligheidsstrategie
GFP	Gender Focal Points
GPOI	Global Peace Operations Initiative
HCSS	the Hague Center for Strategic Studies
HNS	Host Nation Support
HoM	Head of Mission
IDF	Israel Defence Forces
IED	Improvised Explosive Device
IPO	Individual Police Officer
ISIS	Islamitische Staat in Irak en Syrië
IVS	Internationale Veiligheidsstrategie
LAF	Lebanese Armed Forces
MINUSMA	Multidimensional Integrated Stabilization Mission in Mali
MPOL	Maritime Patterns of Life
MSA	Maritime Situational Awareness
MSCHOA	Maritime Security Centre Horn of Africa
NAVO	Noord Atlantische Verdragsorganisatie
NMI	NATO Mission Iraq
NS2AU	Nato Support to the African Union
OHQ	Operational Headquarter
OS	Ontwikkelingssamenwerking

PLC	Palestinian Leadership Courses
RDE	Redeployment Element
RSM	Resolute Support Mission
SOF	Special Operation Forces
SSR	Security Sector Reform
ToT	Training of Trainers
UNDOF	United Nations Disengagement Observer Force
UNIFIL	United Nations Interim Force in Lebanon
UNMISS	United Nations Mission in South Sudan
UNTSO	United Nations Truce Supervision Organization
UNSMIL	United Nations Support Mission in Libya
USSC	United States Security Coordinator
VGR	Voortgangsrapportage
VN	Verenigde Naties
VPD	Vessel Protection Detachment
WFP	World Food Programme

Inhoud

1	Inleiding	5
2	Expeditionaire inzet van Nederlandse militairen en civiele experts	7
2.1	Samenhang	7
2.2	Europa	8
2.2.1	EULEX (Kosovo)	8
2.3	Midden-Oosten	9
2.3.1	Rationale en samenhang Nederlandse bijdragen	9
2.3.1.1	UNIFIL (Libanon)	10
2.3.1.2	UNDOF (Golan)	11
2.3.1.3	UNTSO (Israël, Libanon en de Golan)	11
2.3.1.4	EUBAM (Rafah)	12
2.3.1.5	USSC (Jeruzalem en Ramallah)	12
2.3.2	Golfregio	13
2.3.2.1	EMASoH	13
2.4	Afrika	14
2.4.1	Sahel Regio	14
2.4.1.1	MINUSMA (Mali)	15
2.4.1.2	EUTM (Mali)	15
2.4.1.3	EUCAP Sahel Mali	16
2.4.1.4	EUCAP Sahel Niger	17
2.4.2	Libië en Middellandse Zee	17
2.4.2.1	EUBAM Libië	18
2.4.2.2	EULPC (Libië)	19
2.4.2.3	EUNAVFOR MED Sophia (Middellandse Zee)	19
2.4.2.4	EUNAVFOR MED IRINI (Middellandse Zee)	19
2.4.3	Somalië en piraterijbestrijding	20
2.4.3.1	EUNAVFOR Atalanta	20
2.4.4	GPOI (Burkina Faso en Niger)	21
2.5	Internationale hoofdkwartieren	21
3	Nationale inzet	22
3.1	Vessel Protection Detachments (Oostkust Afrika)	22
4	Slotbeschouwing	23
Bijlage 1	Juridische grondslagen en mandaten	24
Bijlage 2	Totale inzet in 2020	26

1 Inleiding

Zoals gemeld in de Kamerbrief 'Monitoring en evaluatie missies'¹ van 20 mei 2020 ontvangt uw Kamer, ten behoeve van het monitoren van de voortgang van de kleine of kortdurende Nederlandse bijdragen aan missies met een militaire en (voor een deel tevens) een civiele component, jaarlijks op de derde woensdag in mei een 'Jaarlijkse voortgangsrapportage kleine missiebijdragen'.

De deelname aan civiele missies wordt niet in deze voortgangsrapportage behandeld. De inzet in het kader hiervan is opgenomen in de reguliere verantwoording van de ministers van Buitenlandse Zaken en Justitie en Veiligheid.

De Jaarlijkse voortgangsrapportage kleine missiebijdragen (VKM) behandelt als eerste de expeditie-inzet van militairen en (indien op de betreffende missie van toepassing) civiele experts per regio. Aansluitend wordt een beknopt overzicht gegeven van de inzet van de krijgsmacht in het kader van missies en operaties ten behoeve van de nationale veiligheid. Het laatste hoofdstuk bevat een slotbeschouwing.

In bijlage 1 van deze voortgangsrapportage zijn de juridische grondslagen en mandaten voor de verschillende bijdragen aan missies en operaties opgenomen. Bijlage 2 geeft een integraal overzicht weer van de totale Nederlandse personele inzet in missies en operaties in 2020.² Hierin is ook de inzet in de *European-Led Mission Awareness Strait of Hormuz* (EMASoH), de anti-ISIS coalitie en de brede veiligheidsinzet in Irak, de *Resolute Support Mission* (RSM) in Afghanistan en *enhanced Forward Presence* (eFP) in Litouwen opgenomen. Hiermee geeft het kabinet gehoor aan de wens van uw Kamer om een overzicht te verkrijgen van het totaal aantal uitgezonden militairen per kalenderjaar.

Over de meerjarige artikel 100-missiebijdragen van Nederland aan de anti-ISIS coalitie en de brede veiligheidsinzet in Irak, en de missiebijdrage aan *Resolute Support Mission* (RSM) in Afghanistan ontvangt uw Kamer, parallel aan deze brief, eigenstandige voortgangsrapportages (VGR). Dat geldt ook voor de Nederlandse bijdrage aan eFP. Van de Nederlandse (artikel 100) inzet in EMASoH ontvangt uw Kamer medio 2021 een eindevaluatie met Kabinetsreactie. Dit laatste geldt ook voor de tussen 2014 en 1 mei 2019 geleverde bijdrage aan de VN-missie in Mali (MINUSMA). Deze eindevaluatie is begin 2022 voorzien.

In deze voortgangsrapportage worden geen uitspraken gedaan over de effectiviteit van missies of operaties onder de leiding van internationale organisaties (VN, NAVO, EU). Dat is ter beoordeling van de internationale organisatie die verantwoordelijk is voor de planning en uitvoering van desbetreffende missie of operatie. Deze rapportage beperkt zich tot de beoordeling van de Nederlandse bijdrage. Voor zover mogelijk wordt beschreven in welke mate de inzet van Nederlandse militaire eenheden en individuele militairen en civiele functionarissen heeft bijgedragen aan de realisatie van de missie(sub)doelstellingen.

Als gevolg van de COVID-19 crisis, werden in 2020 sommige missiebijdragen tijdelijk opgeschort of konden missies niet op volle sterkte opereren. Daarnaast trof het kabinet diverse maatregelen om de veiligheid van de uitgezonden militairen, civiele experts en politiefunctionarissen te waarborgen.

¹ Kamerstuk 27925, nr. 721

² Civiele missies zijn niet meegenomen

Deze rapportage behelst geen alomvattende verantwoording van inzet. De financiële verantwoording van inzet is opgenomen in het jaarverslag van Defensie. Ontwikkelingen in de veiligheidssituatie in de verschillende regio's zijn opgenomen in het jaarverslag van de Militaire Inlichtingen- en Veiligheidsdienst en de verantwoording van de Nederlandse Militaire Gezondheidszorg tijdens inzet is opgenomen in het jaarverslag van de Inspectie Militaire Gezondheidszorg. Voorts behandelt ook de Inspecteur-Generaal der Krijgsmacht de inzet van Nederlandse militairen in zijn jaarverslag.

Uw Kamer heeft verzocht aan te geven wat de consequenties van de inzet waren op de inzetbaarheidsdoelen van de krijgsmacht. In de inzetbaarheidsrapportage 2020 die uw Kamer ontvangt in het kader van het jaarverslag, wordt daar nader op ingegaan.³

³ Kamerstuk 35 000 X – nr. 68

2 Expeditionaire inzet van Nederlandse militairen en civiele experts

2.1 Samenhang

De Geïntegreerde Buitenland en Veiligheidsstrategie (GBVS), de Defensienota en de nota Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking kwamen uw Kamer op respectievelijk 20, 26 maart en 18 mei 2018 toe, en op 17 april 2020 ontving uw Kamer de tussenrapportage van de GBVS.⁴ Op 15 oktober 2020 werd uw Kamer de Defensievisie 2035 "Vechten voor een veilige toekomst" aangeboden.⁵ In deze documenten schetst het kabinet de strategische kaders voor (nationale en) internationale inzet voor de veiligheid van Nederland en de wereld en de rol van de krijgsmacht die het kabinet daarbij voor ogen heeft. De Nederlandse militaire en civiele bijdrage aan missies en operaties maakt hiervan een onlosmakelijk onderdeel uit. Zoals aangegeven in de GBVS, investeert Nederland hiervoor onder andere, gelet op de druk op de internationale rechtsorde en de instabiliteit in de regio's rond Europa, in vredesmissies en crisisbeheersingsoperaties. Deze inzet richt zich primair op de instabiele regio's rondom Europa en vooral daar waar de Nederlandse veiligheid en belangen in het geding zijn. Dit kan bijvoorbeeld in de vorm van preventie of door vooruitgeschoven verdediging en kan zowel in NAVO-, EU- en VN-kader, als in ad-hoc coalities plaatsvinden.

Voorbeelden van concrete dreigingen voor de veiligheid van Nederland en Europa zijn de militaire opbouw van de Russische strijdkrachten en het voortdurende en zorgwekkende Russische optreden in de Krim en Oost-Oekraïne, de slagkracht en invloedssfeer van jihadistische groeperingen in regio's rondom Europa en de daaruit volgende terroristische dreiging evenals irreguliere migratie richting Europa.^{6,7} Deze dreigingen maken dat het kabinet de ogen niet kan sluiten voor de instabiliteit in de wereld om ons heen. Het bevorderen van de veiligheid en stabiliteit in landen als Mali, Kosovo en in het Midden-Oosten is in het veiligheidsbelang van Europa. Kleinere bijdragen aan missies zijn eveneens van belang, omdat ze bijvoorbeeld de Nederlandse strategische informatiepositie en invloed vergroten. Daarnaast zet Nederland binnen de verschillende multilaterale organisaties zoveel mogelijk in op strategische functies die nauw aansluiten bij het Nederlands beleid. Op deze wijze beoogt Nederland met relatief kleine bijdragen kwalitatieve impulsen aan de effectiviteit van missies te geven.

Zoals benadrukt in de Kamerbrief van 14 juni 2019 over de samenhang van Nederlandse inspanningen in snelle reactiemachten en missies en operaties tot en met 2021, acht het kabinet het onverminderd van belang dat de inzet van de krijgsmacht waar mogelijk deel uitmaakt van een geïntegreerde aanpak.⁸ Het voorkomen en duurzaam oplossen van conflicten vraagt naast militaire inzet bovenal een inclusieve politieke oplossing en de aanpak van grondoorzaken door middel van ontwikkelingssamenwerking. Daarnaast vergt het bestendigen van stabiliteit een lange adem. Waar nodig en mogelijk zet het kabinet bij inzet van de krijgsmacht in op

⁴ Kamerstuk 33 694 nr. 57

⁵ Kamerstuk 34 919 B

⁶ Kamerstuk 34 919 B

⁷ Kamerstuk 29521 nr.363

⁸ Kamerstuk 29521 nr.381

meerjarige betrokkenheid, die ook de effectiviteit van de Nederlandse bijdrage ten goede komt. Nederland doet dit in samenwerking en nauwe afstemming met internationale partners. De Nederlandse bijdrage aan militaire missies is daarbij ook in de bredere diplomatieke relaties met onze internationale partners van groot belang. In totaal zijn in 2020 circa 1847 Nederlandse militairen en 41 civiele experts en politiefunctionarissen ingezet in ongeveer 20 missies en operaties.⁹

De navolgende paragrafen behandelen de inzet per regio, met bijzondere aandacht voor de samenhang tussen missies en de inzet van militairen en civiele experts. In de tabel in bijlage 1 wordt per missie een overzicht weergegeven van de juridische grondslagen en mandaten. Om een inzicht te krijgen in de personele consequenties is in bijlage 2 een overzicht opgenomen met daarin weergegeven de mandaataantallen voor 2020. In tabelvorm zijn tevens per missie het daadwerkelijk aantal uitgezonden civiele en militaire functionarissen weergegeven. Deze aantallen zijn hoger dan de mandaataantallen, doordat de uitzendduur van militairen vier tot zes maanden bedraagt waardoor er per jaar één of meerdere personeelsrotaties per missie kunnen plaatsvinden. Civiel personeel wordt doorgaans voor minimaal een jaar ingezet, militairen alleen in uitzonderingsgevallen.

2.2 Europa

2.2.1 EULEX (Kosovo)

Rationale Nederlandse bijdrage

Vanwege de geografische nabijheid is het voor de Europese Unie en Nederland van direct belang om te investeren in de rechtsstaat, stabiliteit en veiligheid in Kosovo. Een slecht functionerende Kosovaarse rechtsstaat zou kunnen resulteren in grensoverschrijdende criminaliteit, irreguliere migratiestromen en radicalisering.

European Union Rule of Law Mission (EULEX) Kosovo richt zich sinds 2008 op het versterken van de rechtsstaat in Kosovo. Dit omvatte met name de opbouw en hervorming van de politie, het justitieapparaat en de grensbewaking. Doel van de missie is het opzetten van een duurzaam, transparant en multi-etnisch justitieel systeem. De bijdrage van Nederland past binnen de bredere Nederlandse inzet in de Westelijke Balkan, met veiligheid/stabiliteit, rechtsstatelijkheid en sociaaleconomische ontwikkeling als prioriteitsgebieden.

Voor de missie relevante ontwikkelingen

In 2020 is het mandaat van EULEX Kosovo met één jaar verlengd tot 14 juni 2021. Het mandaat voorziet in een verdere afbouw van de missie en gedeeltelijke overdracht van taken aan de Kosovaarse autoriteiten en de andere EU-instellingen in het land. Dit proces is in 2020 dan ook voortgezet. De missie behoudt drie executieve taken: het ter beschikking stellen van een politie-eenheid als mogelijke *'second responder'* in geval van ongeregelheden, ondersteuning van de activiteiten van de *Kosovo Specialist Chambers/Specialist Prosecutor's Office* en het bieden van getuigenbescherming.

De EU heeft in 2020 gewerkt aan de *Strategic Review* van EULEX om de noodzaak en wenselijkheid van verlenging van het missiemandaat te beoordelen voor de periode tot en met 2022. De COVID-pandemie heeft de contacten tussen de Kosovaarse autoriteiten en de EU in 2020 overigens drastisch bemoeilijkt.

⁹ Het behelst hier de missies en operaties uit deze rapportage alsmede de artikel-100 operaties; civiele operaties zijn niet meegenomen.

Militaire en civiele bijdrage

Het Nederlandse mandaat voor EULEX bedraagt vijftien personen. In 2020 zijn vier civiele experts en twee functionarissen van de Politie ingezet in EULEX. Zij hielden zich onder andere bezig met capaciteitsopbouw op het gebied van *rule of law* en het voeren van interne onderzoeken binnen de missie. Voorts vervullen zij algemene, ondersteunende functies ten behoeve van voortzetting van de missie. Ook vervulde Nederland in 2020 de *Chief of Case Monitoring Unit*-functie, waarmee Nederland een profiel heeft op de monitoring van strafzaken rondom oorlogsmisdrijven. Voorts startte Nederland in 2020 met het detacheren van de *Coordinator North*, die de inzet van EULEX Kosovo in het noorden van het land coördineert.

Met de inzet binnen EULEX werd een concrete bijdrage geleverd aan de versterking van de rechtstaat in Kosovo. Met name de inbreng van Nederlandse expertise en ervaring op het gebied van *rule of law* zorgt voor een duurzamer, transparanter en multi-etnisch justitieel systeem. Door het vervullen van de strategische functies op managementniveau heeft Nederland een verbeterde informatiepositie in Kosovo.

2.3 Midden-Oosten

2.3.1 Rationale en samenhang Nederlandse bijdragen

De situatie in het Midden-Oosten is één van de oorzaken van aanhoudende instabiliteit aan de zuidoostflank van Europa. De Nederlandse inzet in het Midden-Oosten vindt plaats in het kader van de bevordering van de internationale rechtsorde en is erop gericht om een bijdrage te leveren aan het de-escaleren van de situatie in de regio. De inzet sluit nauw aan bij de diplomatieke en OS-inspanningen van Nederland in het Midden-Oosten.

Nederland droeg ook in 2020 bij aan drie VN-missies die zich richten op het bevorderen van stabiliteit in de regio. De *United Nations Interim Force in Lebanon* (UNIFIL) richt zich op beëindiging van vijandelijkheden in het grensgebied tussen Israël en Libanon en het ondersteunen van de inzet van de *Lebanese Armed Forces* (LAF). Daartoe draagt UNIFIL bij aan het voorkomen van de aanwezigheid van ongeautoriseerd personeel en wapens, het ondersteunen van de LAF in het herstellen van het gezag in Zuid-Libanon en het beschermen van de burgerbevolking. De *United Nations Truce Supervision Organization* (UNTSO) heeft als taak toezicht te houden op de bestanden in de regio tussen Israël en de omliggende landen. Daartoe werkt de missie nauw samen met UNIFIL en *United Nations Disengagement Observer Force* (UNDOF). Nederland draagt sinds 1956 met militaire waarnemers bij aan UNTSO. De UNDOF is een gewapende waarnemingsmissie die sinds 1974 op de Golan-hoogvlakte toezicht houdt op het staakt-het-vuren tussen Syrië en Israël. Daarnaast heeft UNDOF een beschermingstaak voor UNTSO. De drie VN-missies waren ook in 2020 van onverminderd belang om de stabiliteit en internationale rechtsorde in het Midden-Oosten te bevorderen, spanningen te verminderen en escalatie te voorkomen.

Daarnaast leverde Nederland ook in 2020 een militaire en civiele bijdrage aan missies die de Nederlandse bredere inzet voor de realisatie van een twee-statenoplossing ondersteunen. De *United States Security Coordinator (USSC) for Israel and the Palestinian Authority* richt zich op de professionalisering van de Palestijnse veiligheidssector. Daarmee beoogt USSC bij te dragen aan de mogelijkheid van een stabiele Palestijnse staat. USSC heeft tevens een belangrijke liaisonfunctie in de bevordering van de samenwerking tussen de Palestijnse en de Israëliëse

veiligheidssector. De *European Union Border Assistance Mission* (EUBAM) Rafah richt zich op de verbetering van de veiligheid van grensverkeer van personen bij de grensovergang Gaza – Egypte. Sinds Hamas in 2007 de macht heeft overgenomen in de Gazastrook heeft de missie haar werkzaamheden in Gaza echter moeten stilleggen en is de staf van de missie sterk afgebouwd.

Nederland zet in de bovengenoemde missies, met uitzondering van EUBAM Rafah, in op strategische functies die nauw aansluiten bij het Nederlands beleid in het Midden-Oosten, bijvoorbeeld op het gebied van mensenrechten, gender of rechtsstaatopbouw. Nederland beoogt op deze wijze met een kleine bijdrage een kwalitatieve impuls aan de effectiviteit van de missies te leveren. De bijdragen verbeteren tevens de informatiepositie van Nederland. Tot slot geven deze bijdragen Nederland ook meer ruimte om mee te praten over de inzet van internationale missies in VN en EU-verband.

2.3.1.1 UNIFIL (Libanon)

Voor de missie relevante ontwikkelingen

Op 4 augustus 2020 werd Libanon opgeschrikt door een explosie in de haven van Beiroet. Een Bengalees schip van de UNIFIL *Maritime Task Force* dat op het moment van de explosie gelegen was in de haven, werd ernstig beschadigd en 36 blauwhelmen raakten gewond. In de nasleep van de explosie ondersteunde UNIFIL in het ruimen van puin en herstellen van kritieke infrastructuur in het havengebied van Beiroet. In augustus 2020 werd het mandaat van UNIFIL door de VN Veiligheidsraad met een jaar verlengd. De belangrijkste wijziging in het mandaat betrof de verlaging van het troepenplafond van 15.000 naar 13.000 militairen. Dit heeft geen directe invloed gehad op de operationele uitvoering van het mandaat, aangezien momenteel ongeveer 10.500 blauwhelmen in UNIFIL worden ingezet.

Hoewel er ook in 2020 sprake was van spanningen en van risico's op escalatie langs de *Blue Line* in Zuid-Libanon, is het afgelopen jaar relatief rustig gebleven in het operatiegebied van UNIFIL. Schendingen van VNVR resolutie 1701 (betreffende het onmiddellijk staken van het conflict tussen Israël en Libanon) blijven een punt van zorg daar deze incidenten kunnen leiden tot verdere spanningen en escalatie.

Militaire bijdrage

Nederland heeft in 2020 een bijdrage geleverd in de vorm van een *Military Child Protection and Gender Advisor*, verantwoordelijk voor advisering omtrent de implementatie van VNVR resolutie 1325 betreffende vrouwen, vrede en veiligheid. Met het leveren van de genderadviseur in UNIFIL onderstreept Nederland het belang dat vrouwen spelen in alle stadia van een conflict, maar in het bijzonder bij vredesbesprekingen en wederopbouw.

De genderadviseur had een adviserende rol op het gebied van inzet van vrouwen binnen de operaties. Zo voerde de adviseur de regie over de totstandkoming van het adviesplan voor de *Head of Mission* (HoM), op het gebied van het verbeteren van de werk- en leefomstandigheden, waaronder legeringsfaciliteiten van vrouwelijke militairen op het hoofdkwartier van UNIFIL (*Camp Al Naqoura*). Als gevolg van COVID-19 konden de geplande adviesbezoeken van de genderadviseur in het tweede deel van 2020 meerdere malen geen doorgang vinden.

2.3.1.2 UNDOF (Golan)

Voor de missie relevante ontwikkelingen

Ook het afgelopen jaar vonden verschillende schendingen plaats van het *Agreement on Disengagement*. UNDOF blijft een belangrijke rol spelen voor stabilisatie en weet escalatie van de schendingen effectief te voorkomen door nauwe contacten met Israëlische en Syrische zijde te onderhouden en tussen beide te bemiddelen. COVID-19 bemoeilijkt de uitvoering van het mandaat. Onder andere door de veertiendaagse quarantaineplicht voor bewegingen van UNDOF-personeel tussen de A-zijde (Israëlische kant) en B-zijde (Syrische kant) van het operatiegebied. In 2020 werd Generaal-Majoor Ishwar Hamal uit Nepal door de Secretaris Generaal van de VN benoemd tot nieuwe *Head of Mission*.

Eind 2014 heeft UNDOF zich vanwege de verslechterde veiligheidssituatie moeten terugtrekken van de Syrische zijde (B-zijde) van de *Area of Separation* (AOS) en een aantal werkzaamheden moeten staken. In 2018 heeft UNDOF met het weer in gebruik nemen van Camp Faouar (B-zijde) een eerste stap gezet naar een volledige terugkeer naar de Syrische zijde. Deze geleidelijke terugkeer is in 2020 voortgezet. De terugkeer naar de B-zijde is echter een tijdrovend proces. Veel observatieposten zijn in de Syrische burgeroorlog vernield en in het gebied liggen nog veel mijnen en andere *Improvised Explosive Devices* (IED's) die eerst door UNDOF geruimd moeten worden.

Militaire bijdrage

Nederland heeft in 2020 tot aan de zomer met twee liaisonofficieren aan de UNDOF-missie bijgedragen. Deze liaisonofficieren waren binnen de missie verantwoordelijk voor informatie-uitwisseling met de *Israeli Defence Forces* en de *Senior Syrian Arab Delegate*.

Medio 2020 heeft de VN de Nederlandse opvolger voor de *Chief Liaison Officer*-positie binnen UNDOF afgewezen, dit als gevolg van de verplichte *vetting* door de *Senior Syrian Arab Delegate*. Nederland heeft besloten geen nieuwe kandidaat voor de deze positie voor te dragen. Sindsdien is nog één Nederlandse liaison officier in de missie actief.

2.3.1.3 UNTSO (Israël, Libanon en de Golan)

Voor de missie relevante ontwikkelingen

Het sinds 1948 doorlopende VN-mandaat heeft een regionale invalshoek en stelt de missie in staat de UNTSO waarnemers flexibel in te zetten daar waar zij van meerwaarde zijn. In 2020 zijn UNTSO-waarnemers vooral in de grensgebieden tussen Syrië en Israël (in de *Observer Group Golan*) en Israël en Libanon (in de *Observer Group Lebanon*) ingezet. De monitoringswerkzaamheden werden door COVID-19 bemoeilijkt en monitoringspatrouilles in aantal teruggebracht. Naast de monitoringswerkzaamheden probeerde de missie door communicatie met alle partijen de spanningen in de regio te verminderen.

Militaire bijdrage

Nederland neemt sinds 1956 deel en was in 2020 de op één na grootste troepenleverancier van UNTSO. De Nederlandse bijdrage bestond in 2020 uit elf *United Nations Military Observers*, die verdeeld over de mandaatgebieden van de missie opereerden en één *Senior Staff Officer* die werkzaam was als *Chief Observer Group Lebanon* in Naqoura. Sinds november 2020 levert Nederland tevens de *Senior Staff Officer Analysis Team* bij het hoofdkwartier van UNTSO in Jeruzalem.

De Nederlandse militairen hebben bijgedragen aan het toezicht op de voorwaarden van de wapenstilstand. Als gevolg van COVID-19 besloot de missieleiding voornoemde toezichttaken te beperken tot alleen gemotoriseerde patrouilles en de lokale ontmoetingen tot de puur operationeel noodzakelijke te beperken.

2.3.1.4 EUBAM (Rafah)

Voor de missie relevante ontwikkelingen

Het mandaat van EUBAM Rafah werd in juni 2020 met 1 jaar verlengd. Sinds 2007 heeft EUBAM uitvoering gegeven aan het *Preparedness Project* dat de actieve cel van de missie vormt. Dit heeft als doel om de Palestijnse *General Administration for Borders en Crossings* (GABC) voor te bereiden op een eventuele terugkeer naar de grensovergang Rafah. EUBAM heeft hiertoe in 2020 nauw contact onderhouden met de GABC en projecten uitgevoerd om de capaciteiten van de GABC te versterken. Zo verstreekte de missie ondersteuningsmateriaal aan de GABC om bij grenscontroles tussen de Westelijke Jordaanoever en Jordanië beter te kunnen controleren op COVID-19 symptomen.

Militaire bijdrage

Nederland zal een beperkte personele bijdrage (ongeveer drie personen) aan EUBAM leveren indien de missie weer wordt geactiveerd. In 2020 was er geen sprake van reactivering en daarom is er geen militaire bijdrage geleverd.

2.3.1.5 USSC (Jeruzalem en Ramallah)

Voor de missie relevante ontwikkelingen

Door de voortgang in de ontwikkeling van de Palestijnse veiligheidssector verlegt USSC haar werkzaamheden in toenemende mate van training en advisering op tactisch en operationeel niveau naar advisering op institutioneel en strategisch niveau.

In reactie op het door de toenmalige Amerikaanse president Trump op 28 januari 2020 gepresenteerde vredesplan voor het Israëlijsch-Palestijns conflict, zegde de Palestijnse Autoriteit op 19 mei 2020 de samenwerking met Israël en de VS op. Dit betekende ook dat de contacten tussen Amerikaans personeel van USSC en de Palestijnse veiligheidsdiensten tijdelijk werd stilgelegd en activiteiten van de missie deels tijdelijk werden stopgezet. Dit contact is inmiddels weer hervat waardoor de missie haar werkzaamheden heeft kunnen voortzetten.

Militaire en civiele bijdrage

De Nederlandse militaire bijdrage aan USSC bestond in 2020 uit drie militairen. Van de drie militairen werkte één vanuit de staf van USSC in Jeruzalem. De andere twee werkten met het *British Support Team* (BST) vanuit de Palestijnse gebieden in Jericho. Dit deden ze binnen het *Central Training Institute* (CTI) en op de *Al Istiqlal University*. Sinds 2020 bestaat de Nederlandse bijdrage ook uit drie civiele experts. Twee van deze experts waren werkzaam vanuit de staf van USSC in Jeruzalem als justitie- en mensenrechtenadviseur, en als programma manager gericht op *security sector reform*. De andere expert was werkzaam in Ramallah bij het BST als projectmanager gericht op capaciteitsopbouw. Als gevolg van COVID-19 werden de trainingen op de trainingsinstituten gedurende de zomerperiode tijdelijk opgeschort. In de laatste maanden van 2020 werd de start van een geplande opleiding of training enkele keren tijdelijk stilgelegd als gevolg van COVID-positief geteste studenten.

De Nederlandse bijdrage aan USSC is complementair aan het bilaterale Veiligheid- en Rechtsorde Programma en de Nederlandse bijdrage aan de (Civiele) EU *Mission for the*

Support of Palestinian Police and Rule of Law (EUPOL COPPS) (mandaat van vijf civiele functionarissen).

Hiermee draagt Nederland bij aan de opbouw van de Palestijnse rechtstaat en het veiligheidsapparaat. Het bilaterale Veiligheid- en Rechtsorde Programma richt zich, samen met EUPOL COPPS, op de versterking van de *Rule of Law* en de justitie sector. EUPOL COPPS traint en adviseert daarnaast ook de Palestijnse civiele politie. USSC werkt aan de capaciteitsopbouw van de andere veiligheidsactoren van de Palestijnse veiligheidssector en de coördinatie tussen Israël en de Palestijnse Autoriteit op het gebied van veiligheid.

2.3.2 Golfregio

2.3.2.1 EMASoH

Rationale en samenhang Nederlandse bijdragen

De incidenten in 2019 in de Straat van Hormuz en Golf van Oman, met mogelijk? grote gevolgen voor de wereldeconomie en voor de Nederlandse reders, raakten direct Nederlandse veiligheids- en economische belangen. Het waarborgen van de vrije en veilige doorvaart van al het maritieme verkeer in dit gebied is dan ook nadrukkelijk in het Nederlands belang. EMASoH (*European-led Maritime Awareness in the Strait of Hormuz*) zet in op de versterking van de maritieme veiligheid in de Golfregio. De missie bestaat uit zowel een operationeel spoor (militaire middelen) als een diplomatiek spoor (het vergroten van draagvlak voor de missie en onderling vertrouwen in de regio) waarmee nadrukkelijk wordt ingezet op de-escalatie van de regionale spanningen en preventie van (maritieme) incidenten. Hiermee beoogt de missie, conform Nederlandse uitgangspunten, een multidimensionale en geïntegreerde aanpak van de maritieme veiligheid in de Golfregio.

Voor de missie relevante ontwikkelingen

Op 28 januari 2020 is EMASoH gestart. In 2020 leverde Nederland binnen de artikel-100 procedure van januari tot juni een fregat (Zr.Ms. de Ruyter) met boordhelikopter en een aantal stafofficieren voor het Frans geleide *Forces Headquarters* (FHQ) van de missie in Abu Dhabi. Ook droeg Nederland, door het leveren van de *Senior Civilian Representative* (SCR), bij aan het diplomatieke spoor van de missie.

Na het vertrek van Zr.Ms. De Ruyter eindigde de Nederlandse artikel-100 inzet per 8 juni 2020. Ook de civiele bijdrage aan EMASoH is met het vertrek van de Nederlandse SCR per augustus beëindigd. Uw Kamer ontvangt in 2021 over de artikel-100 inzet een door een onafhankelijke partij uitgevoerde eindevaluatie¹⁰ met een bijbehorende kabinetsreactie.

Militaire bijdrage

Het Nederlandse detachement in het FHQ is na de artikel-100 inzet teruggebracht naar twee stafofficieren. Met de continuering van de bijdrage met stafofficieren blijft Nederland zich solidair tonen jegens Europese bondgenoten, en bijdragen aan een Europa dat verantwoordelijkheid neemt voor het belang van veilige doorvaart in de Golf van Oman en Straat van Hormuz. Tevens borgt het kabinet hiermee de Nederlandse informatiepositie in een belangrijke en volatiele regio.

¹⁰ Het *The Hague Center for Strategic Studies* (HCSS)

2.4 Afrika

2.4.1 Sahel Regio

Rationale en samenhang Nederlandse bijdragen

De Sahel is een instabiele regio aan de rand van Europa. In de Sahel is sprake van een voortdurend slechter wordende veiligheidssituatie en toenemende instabiliteit. Toenemende bevolkingsdruk door een voorziene verdriedubbeling van de bevolking tot 2050 en de gevolgen van klimaatverandering gaan gepaard met gebrek aan economisch perspectief en daarmee samengaan spanningen, en zetten zo steeds meer landen in de regio onder druk. In Mali vond in augustus 2020 bijvoorbeeld een staatsgreep plaats, die het gevolg was van een lange periode van sociale onrust in het land en toenemende frustratie onder de bevolking over het politieke leiderschap. De beperkte aanwezigheid van de staat voor het bieden van bescherming en het leveren van basisvoorzieningen aan de bevolking vormt daarnaast een voedingsbodem voor terreurgroepen die hun invloedssfeer weten uit te breiden. Ook liggen met name in Mali en Niger routes die door migranten uit geheel West-Afrika worden gebruikt om Europa te bereiken. Daarnaast wordt de Sahel geteisterd door terroristische groeperingen, criminele organisaties en gewapende groepen die eveneens van deze routes gebruik maken om wapens, drugs en mensen te smokkelen. De instabiliteit in de Sahel dreigt zich bovendien in toenemende mate te verspreiden naar de West-Afrikaanse kuststaten.

De Nederlandse veiligheidsinzet in de Sahel heeft als strategisch doel om duurzame en duurzame stabiliteit in de regio te bereiken. Stabiliteit en veiligheid in de Sahel zijn van directe invloed op de veiligheid van Nederland en Europa. Om de grondoorzaken van conflict, instabiliteit en armoede aan te pakken, ondersteunt Nederland Mali via een geïntegreerde benadering. De veiligheidsinzet gaat gepaard met ontwikkelingssamenwerking en programma's voor migratiesamenwerking. De Nederlandse inspanningen zijn bovendien gericht op het ondersteunen van de Sahellanden om in de toekomst de veiligheid en stabiliteit in hun eigen land te kunnen waarborgen.

De Nederlandse inzet in militaire en civiele missies in de regio draagt hieraan bij. Zo leverde Nederland in 2020 een bescheiden bijdrage aan de VN-missie *Multidimensional Integrated Stabilization Mission in Mali* (MINUSMA) bestaande uit drie stafofficieren en maximaal tien politiefunctionarissen. De directie Internationaal Onderzoek en Beleidsevaluatie (IOB) voert momenteel als onafhankelijke evaluatiedienst van het Ministerie van Buitenlandse Zaken een eindevaluatie naar de Nederlandse (artikel 100) inzet in MINUSMA tussen 2014 en 2019 uit. Deze eindevaluatie zal naar verwachting begin 2022 naar uw Kamer worden verstuurd.

Naast de bijdrage aan MINUSMA heeft Nederland in 2020 een kleinschalige personele bijdrage geleverd aan de EU-missies in de Sahel, te weten: de *European Union Training Mission* (EUTM) Mali, alsmede de *European Union Capacity Building Mission* (EUCAP) Sahel (Mali en Niger). EUTM Mali richt zich op het trainen, ondersteunen en adviseren van het Malinese leger (FAMA) op het gebied van commandovoering, defensiehervormingen, logistiek en mensenrechten. EUCAP Sahel Mali en EUCAP Sahel Niger richten zich op het versterken van de binnenlandse veiligheidssector (politie, gendarmerie en nationale garde) in respectievelijk Mali en Niger door middel van strategisch advies en trainingen op onder meer het terrein van grensbeheer, bestrijding van terrorisme en mensenrechten, en verbetering van operationele effectiviteit. Door een bijdrage te leveren aan deze missies ondersteunt Nederland de versterking van de binnenlandse veiligheidssector en in het bijzonder het tegengaan van irreguliere migratie, evenals georganiseerde criminaliteit in de Sahel.

In 2020 besloot het kabinet een bijdrage te leveren aan de Taakgroep Takuba. Takuba is een multinationale taakgroep onder de regionale Franse operatie Barkhane die Malinese eenheden adviseert, assisteert en begeleidt bij operaties tegen gewelddadige extremistische groeperingen in de Malinese Liptako-Gourma regio. Nederland levert een bijdrage van twee militairen en heeft een aandeel in de operationele kosten van Takuba. De twee militairen begonnen eind maart 2021 met hun werkzaamheden binnen de missie. De jaarlijkse voortgangsrapportage over 2021 zal nader ingaan op de Nederlandse bijdrage aan Takuba.

2.4.1.1 MINUSMA (Mali)

Voor de missie relevante ontwikkelingen

Op 29 juni 2020 werd het mandaat van de missie met een jaar verlengd tot 30 juni 2021 (VNVR-resolutie 2531). Het troepenplafond van 13.289 militairen en 1.920 politiefunctionarissen bleef gehandhaafd. Ook de strategische prioriteiten van de missie, zoals ondersteuning van de implementatie van het Malinese vredesakkoord en van een politiekgeleide strategie gericht op het beschermen van de burgerbevolking, het tegengaan van geweld tussen gemeenschappen en de terugkeer van de staat, bleven ongewijzigd.

Zowel COVID-19 als de staatsgreep in Mali hebben in 2020 invloed gehad op de activiteiten van MINUSMA. Desondanks heeft de missie gepoogd de activiteiten zoveel mogelijk doorgang te laten vinden. Na de staatsgreep gaf de leiding van de missie aan operationele taken en programmering in het mandaatgebied van de missie (Noord- en Centraal-Mali) voort te zetten, omdat dit in het belang van de Malinese bevolking en de stabiliteit in Mali is. Het Nederlandse aanwezige personeel in MINUSMA (zie onder) heeft zijn reguliere werkzaamheden in lijn hiermee eveneens voortgezet.

Militaire en civiele bijdrage

In 2020 bedroeg de Nederlandse militaire bijdrage drie stafofficieren in het missiehoofdkwartier in Bamako. Het aantal *Individual Police Officers* (IPO) van de KMar- en de Politie, bedroeg in de eerste helft van het jaar zeven en de tweede helft van 2020 vier functionarissen. De politiefunctionarissen gaven onder andere trainingen op het gebied van *community policing* en het bestrijden van georganiseerde criminaliteit. Op verzoek van Duitsland werden de in november 2019 geleverde twee Nederlandse specialisten, afkomstig uit een binationale eenheid van het Defensie Grondgebonden Luchtverdedigingscommando (DGLC), in de Duitse radardetectie eenheid op Kamp Castor in Gao gecontinueerd. Op verzoek van Duitsland is hier eind 2020 een derde Nederlandse specialist aan toegevoegd. Deze drie militairen ondersteunen Duitsland tot eind 2021.

2.4.1.2 EUTM (Mali)

Voor de missie relevante ontwikkelingen

COVID-19 en de militaire staatsgreep hebben invloed gehad op de missie. Een gedeelte van het Nederlands personeel van *European Union Training Mission* (EUTM) in Mali is na een tijdelijk verblijf in Nederland vanwege het afschalen van de missie in april en de opschorting van alle trainingsactiviteiten na de coup in augustus, in november 2020 weer op hun post teruggekeerd. EUTM heeft ondanks de COVID-perikelen trainingen kunnen uitvoeren op het gebied van onder andere *Command and Control*, *survival* en *gender*.

Militaire bijdrage

Het Nederlandse mandaat voor deze missie bedraagt vijf militairen. Nederland leverde in 2020 tot aan de afschaling van de missie vier stafofficieren. Twee militairen waren als strategisch adviseur werkzaam op het *Mission Headquarters* (MHQ) in Bamako. Twee militairen waren als trainer werkzaam binnen de *Educational and Training Task Force* (ETTF) in Koulikoro *Training Centre* (KTC). Twee Nederlandse militairen hebben in november 2020 niet naar het missiegebied kunnen terugkeren wegens tekorten aan legeringscapaciteit.

2.4.1.3 EUCAP Sahel Mali

Voor de missie relevante ontwikkelingen

De missie zag zich in 2020 voor een aantal uitdagingen gesteld. De COVID-crisis zorgde ervoor dat trainings- en adviesactiviteiten moesten worden afgeschaald of *on hold* gezet. De staatsgreep in Mali in augustus 2020 zorgde ervoor dat de missie haar advies- en trainingsactiviteiten tijdelijk moest opschorten, omdat er niet met een legitieme overheid samengewerkt kon worden. Enkele operationele activiteiten, onder andere op het gebied van mensenrechten, vonden in aangepaste vorm wel doorgang om zo de lokale bevolking in Mali te blijven ondersteunen. Ook na het benoemen van de transitieregering eind 2020 bleven er voor de missie uitdagingen bestaan die invloed hadden op de uitvoering van het mandaat, zoals het uitblijven van een nationaal actieplan met prioriteiten van de Malinese regering op het gebied van veiligheid en de wisseling van posities binnen de Malinese overheid, waardoor er een nieuw netwerk opgebouwd moest worden.

Ondanks deze uitdagingen en een verslechtering van de veiligheidssituatie heeft EUCAP Sahel Mali vooruitgang geboekt met de uitvoering van het mandaat. Zo heeft de missie strategisch advies geleverd aan de Malinese politie ten aanzien van personeelszaken. Daarnaast heeft de missie bijeenkomsten georganiseerd die moeten bijdragen aan verbetering van de relatie tussen de bevolking en de Malinese veiligheidstroepen. De missie is ook doorgegaan met het *train-the-trainers* concept, waardoor op dit moment een deel van de trainingen voor de Malinese binnenlandse veiligheidsdiensten wordt gegeven door eigen trainers. Dit draagt bij aan een duurzame capaciteitsopbouw van de Malinese veiligheidssector.

Civiele bijdrage

Het mandaat voor de Nederlandse bijdrage is maximaal vijftien functionarissen¹¹ aan EUCAP Sahel Mali en Niger gezamenlijk. Dit mandaat is in 2020 opnieuw niet volledig gevuld, mede vanwege de beperkte beschikbaarheid van Franstalige experts. Nederland heeft in 2020 een civiel expert geleverd aan EUCAP Sahel Mali en aan de *Regional Advisory and Coordination Cell* (RACC), die formeel onder EUCAP Sahel Mali valt. Eerstgenoemde expert was werkzaam als Hoofd *Security Sector Reform*; laatstgenoemde expert adviseerde de RACC op het gebied van mensenrechten en gender. Door de plaatsing van een civiele expert in de RACC heeft Nederland een concrete bijdrage geleverd aan de uitrol van de regionalisatietaken van de EU-missies in de Sahel, en heeft daarmee ook een relevante bijdrage geleverd aan het ondersteunen van de G5-Sahel. In 2020 was eveneens namens Nederland een politiefunctionaris werkzaam in EUCAP Sahel Mali. Deze politiefunctionaris gaf trainingen in het kader van grensmanagement en documentfraude.

¹¹ Militair en civiel gezamenlijk

2.4.1.4 EUCAP Sahel Niger

Voor de missie relevante ontwikkelingen

In oktober 2020 werd het mandaat van EUCAP Sahel Niger met twee jaar verlengd tot en met september 2022. De missie zal zich onder het nieuwe mandaat meer richten op strategisch advies en minder op het geven van opleidingen aan de Nigerese politie, *Garde Nationale* en gendarmerie.

EUCAP Sahel Niger had in 2020 te maken met diverse uitdagingen, zoals een verslechtering van de veiligheidssituatie in Niger en de COVID-19-pandemie. Advies- en trainingsactiviteiten werden tijdelijk afgeschaald, *on hold* gezet of digitaal aangeboden. Dit had gevolgen voor de uitvoering van het mandaat van de missie.

Ondanks de moeilijke omstandigheden waarin de missie moest opereren, is er voortgang geboekt. In 2020 heeft de missie de Nigerese autoriteiten ondersteund bij de implementatie van de in 2017 aangenomen nationale veiligheidsstrategie en bij de ontwikkeling van een nationaal beleid voor veiligheid en defensie. Ook zette de missie haar ondersteunende werkzaamheden bij de oprichting en operationalisering van Nigerese mobiele grensbewakingsteams voort. Nederland heeft samen met Duitsland dit initiatief financieel ondersteund. Nederland droeg 4 miljoen euro bij, Duitsland 6 miljoen euro. Daarnaast steunde de missie een Trustbuildingbijeenkomst tussen de politie van Niger en het maatschappelijk middenveld, onder meer om te spreken over het tegengaan van mensenrechtenschendingen.

Civiele bijdrage

Het mandaat voor de Nederlandse bijdrage is maximaal vijftien functionarissen¹² aan EUCAP Sahel Mali en Niger gezamenlijk. Nederland leverde in 2020 vier experts aan EUCAP Sahel Niger. Eén expert werkte als strategisch adviseur voor de Nigerese veiligheidsstrategie. Een andere expert was werkzaam als hoofd internationale coördinatie. Deze coördineerde de inspanningen van EUCAP met ander internationale actoren die in Niger actief zijn op het gebied van veiligheid. De derde expert was werkzaam als coördinatie-adviseur op het terrein van militaire en politesamenwerking. Een functionaris van de Koninklijke Marechaussee adviseerde de missie tot september 2020 inzake grensbeheer, daarna bleef deze als civiel expert aan de missie verbonden op hetzelfde beleidsterrein.

2.4.2 Libië en Middellandse Zee

Rationale en samenhang Nederlandse bijdragen

Libië bevindt zich sinds de val van Khaddafi in 2011 in een zeer instabiele toestand. De humanitaire en veiligheidssituatie zijn de afgelopen jaren sterk verslechterd. In januari 2020 werd in Berlijn een internationale conferentie omtrent Libië georganiseerd en werden internationale afspraken gemaakt o.a. ter ondersteuning van een door Libiërs geleid politiek proces, een staakt-het-vuren, een economisch hervormingsplan en aandacht voor internationaal humanitair recht en mensenrechten. Tevens werd begin 2020 de *International Follow-up Committee for Libya* (IFCL) opgericht, dat middels vier werkgroepen (politiek, economie, veiligheid en mensenrechten) toeziet op de naleving van de in Berlijn gemaakte afspraken.

Op 23 oktober 2020 sloten vertegenwoordigers van de *Libyan National Army* (LNA) en de internationaal erkende *Government of National Accord* (GNA) onder auspiciën van de VN een staakt-het-vuren overeenkomst, waarin afspraken werden gemaakt over het

¹² Militair en civiel gezamenlijk

terugtrekken van troepen van de frontlinie rond Sirte en Juffra, in het midden van Libië, en het vertrek van buitenlandse huurlingen uit het land. Begin november kwam het *Libyan Political Dialogue Forum* (LPDF), de intra-Libische politieke gesprekken, een *roadmap* overeen met o.a. het voornemen een tijdelijke regering aan te stellen en 24 december 2021 als datum voor verkiezingen.

Het is voor Nederland en Europa van belang dat er in Libië een duurzame politieke oplossing komt die zal leiden tot stabiliteit in het land. Dit dient ook andere Nederlandse belangen, zoals het tegengaan van irreguliere migratie en het bestrijden van terrorisme, georganiseerde misdaad en instabiliteit aan de Europese zuidgrens. De Nederlandse inzet in Libië is onder andere gericht op het bevorderen van stabiliteit, de rechtsstaat met nadruk op mensenrechten, veiligheid inclusief het bestrijden van terrorisme en gewelddadig extremisme, het verbeteren van omstandigheden voor migranten en vluchtelingen en het tegengaan van irreguliere migratie. Dit doet Nederland onder andere door ondersteuning van het politieke proces, het versterken van de Libische overheidsinstellingen door middel van capaciteitsopbouw en financiering van verkiezingen. Nederland benadrukt in Europees verband ook het belang van een zichtbare en eensgezinde EU benadering t.a.v. Libië. De Nederlandse inzet in Libië vindt plaats op basis van een geïntegreerde benadering. De multilaterale missies en operaties die in en om Libië actief zijn, spelen hier op verschillende manieren een belangrijke rol in. Het leveren van Nederlandse bijdragen aan die missies sluit dan ook nauw aan bij de doelstellingen die Nederland wil bereiken in Libië.

Met de bijdrage aan de *European Union Border Assistance Mission* (EUBAM) ondersteunt Nederland de Libische autoriteiten bij de opbouw van een goed functionerend overheidsapparaat. EUBAM Libië heeft als taak de ondersteuning van de Libische autoriteiten bij capaciteitsopbouw op het gebied van grensbeheer, politie en de rechterlijke macht. De missie is een onderdeel van het geïntegreerde beleid van de EU om de transitie naar een democratisch, stabiel en welvarend Libië te realiseren. Dit zal de stabiliteit van Libië ten goede komen en is daarom ook in het Nederlands belang.

De *European Union Liaison and Planning Cell* (EULPC) is een ad-hoc arrangement dat in 2015 in het leven geroepen om de *United Nations Support Mission in Libya* (UNSMIL) te ondersteunen en te voorzien van planningscapaciteit waaraan het binnen de VN-missie toentertijd ontbrak. In najaar 2018 is de taak van de EULPC aangepast – de nadruk ligt nu op steun aan de EU-aanwezigheid in Libië, waaronder EUBAM en de EU-delegatie.

Nederland heeft in de periode januari-maart 2020 een bijdrage geleverd aan de maritieme militaire EU-operatie voor de kust van Libië, EUNAVFOR MED Sophia, die als doel het ontwrichten van mensensmokkelnetwerken had. Na de oprichting van de EUNAVFOR MED IRINI op 1 april 2020 leverde Nederland een bijdrage aan deze operatie die als hoofddoel de handhaving van het VNVR-wapenembargo tegen Libië heeft.

2.4.2.1 EUBAM Libië

Voor de missie relevante ontwikkelingen

EUBAM richt zich op de hervorming van de Libische overheidsapparaat, in het bijzonder de civiele veiligheidssector. Met ingang van het huidige mandaat (1 januari 2019) is de focus van de missie verschoven van een strategische taakstelling (*mapping, planning* en advisering) naar een meer operationele taakstelling. Mede hierdoor is er ruimte gecreëerd voor institutionele en capaciteitsopbouw binnen de domeinen politie, justitie en grensbewaking. Wegens de veiligheidssituatie in Libië opereert EUBAM Libië sinds april 2019 vanuit Tunis, waarbij op rotatiebasis enkele missiemedewerkers in Tripoli werken.

Militaire en civiele bijdrage

Tot augustus 2020 leverde Nederland één politiefunctionaris als *Ministry of Interior reform Advisor* aan de missie. De Nederlandse functionaris droeg namens EUBAM onder meer bij aan het *Pilot Model Police Station* project, waarbij gedurende drie jaar in *United Nations Support Mission in Libya* (UNSMIL) gewerkt werd aan de opbouw van een politiebureau - (inclusief functiebeschrijvingen) en een lokaal veiligheidsapparaat dat vervolgens op grotere schaal kan worden gerepliceerd. Daarnaast was de Nederlandse adviseur nauw betrokken bij de ontwikkeling van de *Crime Information Unit*. Deze unit heeft als doel het opslaan, analyseren en delen van informatie tussen de diverse *law enforcement agencies* in Libië. Hiermee wordt beoogd de informatiepositie van de organisaties binnen de rechtshandavingsketen te verbeteren.

2.4.2.2 EULPC (Libië)

Voor de missie relevante ontwikkelingen

De EULPC is dankzij de steun die het de afgelopen jaren heeft geleverd aan de inspanningen van de EU en de VN in Libië, zeer goed ingevoerd en speelt dan ook een belangrijke rol in het verzamelen van informatie en verzorgen van *situational awareness*. Wegens de veiligheidssituatie in Libië opereert EULPC (sinds april 2019) vanuit Tunis.

Militaire bijdrage

Nederland droeg gedurende 2020 met een *Voluntary National Contribution* (VNC) van één stafofficier in de functie van informatie coördinator bij aan EULPC. Met deze Nederlandse functionaris heeft Nederland zijn informatiepositie m.b.t. de situatie in Libië gehandhaafd.

2.4.2.3 EUNAVFOR MED Sophia (Middellandse Zee)

Voor de missie relevante ontwikkelingen

De Operatie Sophia werd in 2015 gelanceerd met als doel de ontwrichting van de mensensmokkelnetwerken als onderdeel van de EU respons op een grote toename van irreguliere migratie in het Middellandse Zeegebied. De inzet van schepen werd per 1 april 2019 opgeschort. Op 26 september 2019 is het mandaat verlengd tot en met 31 maart 2020, waarbij de inzet van schepen opgeschort bleef. Op 31 maart 2020 werd de operatie Sophia door de Raad van de Europese Unie beëindigd.

Militaire bijdrage

Nederland had voor de duur van de missie een mandaat voor drie militairen. In 2020 leverde Nederland twee staffunctionarissen werkzaam op het hoofdkwartier van *European Union Naval Force* (EUNAVFOR) MED Sophia in Rome. Met de inbreng van deze twee functionarissen was de Nederlandse informatiepositie geborgd. Nederland heeft in 2020 niet deelgenomen met een varende of vliegende militaire eenheid.

2.4.2.4 EUNAVFOR MED IRINI (Middellandse Zee)

Voor de missie relevante ontwikkelingen

Op 31 maart 2020 stemde de Raad van de Europese Unie in met de start van *European Union Naval Force* (EUNAVFOR) MED IRINI. De hoofdtaak van deze militaire operatie is het implementeren van het VNVR-wapenembargo ten aanzien van Libië (VNVR resolutie 2292). Secundaire taken van IRINI zijn het ontwrichten van mensensmokkelnetwerken door monitoring uit de lucht, het trainen van de Libische kustwacht en marine en het

teggang van illegale oliesmokkel. Het mandaat van de operatie loopt tot en met 31 maart 2023.

Militaire bijdrage

Nederland is voor het grootste gedeelte van 2020 met twee stafofficieren – één bij de afdeling *current operations* en één bij de afdeling personele aangelegenheden vertegenwoordigd geweest in het *Operational Headquarters* (OHQ) van IRINI in Rome. Met de twee stafofficieren heeft Nederland zijn informatiepositie geborgd en toont het zijn betrokkenheid bij deze EU missie. Nederland heeft in 2020 niet deelgenomen met een varende of vliegende militaire eenheid.

2.4.3 Somalië en piraterijbestrijding

2.4.3.1 EUNAVFOR Atalanta

Rationale Nederlandse bijdrage

In maart 2019 is uw Kamer geïnformeerd over de Nederlandse inzet in Somalië en op piraterijbestrijding.¹³ Met de bestrijding van piraterij draagt Nederland bij aan de handhaving van de internationale rechtsorde. Piraterij raakt bovendien de economische veiligheid van Nederland. Het is een strategisch Nederlands belang om onze handelsroutes en de toegang tot grondstoffen veilig te stellen. Jaarlijks varen 20.000 tot 30.000 schepen langs de Hoorn van Afrika, waarvan een substantieel deel op weg is naar de haven van Rotterdam. Nederland beoogt een duurzame bestrijding van piraterij, die gericht is op het aanpakken van grondoorzaken en het versterken van de maritieme veiligheid. Vanuit dit perspectief leverde Nederland in 2020 een bijdrage aan *European Union Naval Force* (EUNAVFOR) Atalanta.

De primaire taak in het huidige mandaat van Atalanta betreft piraterijbestrijding en bescherming van kwetsbare scheepvaart, waaronder noodhulptransporten van het *World Food Programme* en bevoorradingschepen voor de *African Union Mission in Somalia* (AMISOM). Sinds de herziening van het EU-mandaat in het najaar van 2014 heeft de missie tevens de secundaire taak om de andere EU-missies in Somalië waar mogelijk en met reeds aanwezige capaciteiten te ondersteunen. Daarnaast draagt Atalanta bij aan het monitoren van visserij in de Somalische wateren.

Voor de missie relevante ontwikkelingen

Op 23 december 2020 heeft de Europese Raad het mandaat voor de missie met twee jaar verlengd tot 31 december 2022.

Militaire en civiele bijdrage¹⁴

De Nederlandse bijdrage aan Atalanta bestond in 2020 uit drie stafofficieren op het *Operational Headquarters* (OHQ) en een politiek adviseur (POLAD) die gestationeerd is op het missiekantoor in Nairobi. Vanwege COVID-19 heeft de POLAD enige tijd vanuit Nederland en het OHQ in Rota gewerkt.

De POLAD behartigde de belangen van de missie in de regio, onder andere door het onderhouden van missierelaties en het versterken van de synergie tussen Atalanta en de andere EU-missies.

De stafofficieren op het OHQ hebben de informatiepositie van Nederland geborgd en tonen de betrokkenheid van Nederland bij deze EU-missie. Nederland heeft in 2020 niet deelgenomen met een varende of vliegende militaire eenheid.

¹³ Kamerstuk 29 521 – nr. 376.

¹⁴ De VPD-inzet wordt behandeld in hoofdstuk 3 (Nationale inzet).

2.4.4 GPOI (Burkina Faso en Niger)

Rationale Nederlandse bijdrage

Het *Global Peace Operations Initiative* (GPOI) is een programma van het *US State Department*. GPOI stond voorheen bekend als het *African Contingency Operations Training and Assistance* (ACOTA) programma. GPOI is nu een wereldwijd programma, waarbij focus op het Afrikaanse continent blijft liggen: 23 van de 54 actieve partnerlanden bevinden zich in Afrika. Het programma voorziet in de training van eenheden van troepenmachten van deze partnerlanden ter voorbereiding op inzet in VN- en AU-missies. Het doel van GPOI is het vergroten van de capaciteiten van o.a. Afrikaanse landen die bereid zijn bij te dragen aan vredesmissies, zodat het mandaat effectiever kan worden uitgevoerd. Dit past binnen de recente prioriteit die binnen de VN wordt gegeven aan *pre-deployment*, waarbij Afrikaanse landen via trainingen en capaciteitsopbouw in staat worden gesteld meer verantwoordelijkheid te nemen voor de veiligheid in de regio. Sinds 2004 zijn door GPOI meer dan 365.000 peacekeepers getraind.

Nederland draagt sinds 2007 bij aan GPOI. De Nederlandse steun bestaat uit een jaarlijkse financiële bijdrage van 3,5 miljoen euro tot en met 2021 en een personele bijdrage van trainers voor trainingen ten behoeve van strijdmachten van Afrikaanse landen die ingezet worden in voor Nederland prioritaire regio's zoals de Sahel.

Militaire bijdrage

In 2020 werd gepland op het verzorgen van twee *pre-deployment* trainingen (PDT); één in het voorjaar in Burkina Faso en één in het najaar in Niger. De Nederlandse bijdrage aan elke PDT bedraagt tien weken.

De training in Burkina Faso werd na drie weken afgebroken in verband met de ontwikkelingen rondom COVID-19. Van de geplande zeventien modules waren op het moment van vertrek zes volledig en elf gedeeltelijk afgerond.

De PDT is voltooid door reeds eerder getrainde Burkinese instructeurs.

De leden van het trainingsteam voor Niger werden tijdens hun veertiendaagse quarantaine geïnformeerd dat ze teruggehaald zouden worden naar Nederland vanwege veiligheidsredenen. De geplande PDT kon door Amerikaanse trainers worden verzorgd.

2.5 Internationale hoofdkwartieren

De hoofdkwartieren waar Nederlandse militairen in 2020 ter ondersteuning van missies en operaties geplaatst waren betroffen *United States Central Command* (USCENTCOM) te Tampa en *Combined Maritime Forces* (CMF) in Bahrein. De missies die van hieruit ondersteund worden zijn respectievelijk de anti-ISIS coalitie en de brede veiligheidsinzet in Irak en piraterij bestrijding. Het ging in 2020 in beide hoofdkwartieren om twee militairen.

3 Nationale inzet

In 2020 zijn Nederlandse militairen ingezet onder nationaal gezag binnen en buiten de grenzen van het Koninkrijk der Nederlanden. Dit type operaties geschiedt in het kader van de derde hoofdtaak van de Krijgsmacht. De minister van Defensie rapporteert op dit punt uitgebreid in het jaarverslag van Defensie met het doel de ontwikkelingen in het kader van deze hoofdtaak te kwantificeren. In deze rapportage wordt alleen gerapporteerd over de uitvoering van die nationale taken die een relatie hebben met missies en operaties.

3.1 Vessel Protection Detachments (Oostkust Afrika)

Voor de missie relevante ontwikkelingen

Op verzoek van rederijen zet Defensie sinds 2011 *Vessel Protection Detachments* (VPD) in op Koninkrijk gevlagde koopvaardischepen ter bescherming van bemanning, schip en lading tegen aanvallen door piraten voor de kust van Somalië. In 2020 is de Wet ter Bescherming Koopvaardij door de Tweede en Eerste Kamer aangenomen. De wet maakt het mogelijk dat ook gewapende particuliere maritieme beveiligers aan boord van Nederlandse koopvaardischepen ingezet kunnen worden. De wet is in 2020 nog niet in werking getreden omdat de uitwerking en de implementatie nog niet zijn afgerond. Hierdoor waren ook in 2020 de VPD's de enige legitieme mogelijkheid voor bewapende beveiliging van Koninkrijk gevlagde schepen. Een VPD bestaat uit elf mariniers.

Militaire bijdrage

In 2020 zijn dertien aanvragen voor een VPD ontvangen, waarvan er zes zijn ingetrokken. In totaal zijn zeven aanvragen uitgevoerd. De VPD's werden ingezet in de *High Risk Area* (HRA) in en rond de Golf van Aden. De gemiddelde inzetduur van een VPD was tien dagen.

Het aantal aangevraagde en uitgevoerde VPD's was in 2020 significant lager dan voorgaande jaren. Deze afname is te verklaren door COVID-19, de economische situatie binnen de scheepvaart (specifiek die van de tankscheepvaart) en het gebruik van andere (beveiligings)alternatieven door reders.

4 Slotbeschouwing

Met deze voortgangsrapportage informeert het kabinet uw Kamer over de Nederlandse inzet in kleine of kortdurende missies en operaties in 2020. Gezien de druk op de internationale rechtsorde en de instabiliteit in de regio's rond Europa blijft de Nederlandse inzet in vredesmissies en crisisbeheersingsoperaties van groot belang. Deze inzet vindt plaats in een internationale context die onveiliger wordt en waarin de kwetsbaarheid van Nederland en mensen over de hele wereld is toegenomen. Het kabinet streeft naar een proportionele bijdrage aan de internationale inspanningen om dreigingen voor Nederland tegen te gaan en de internationale rechtsorde te versterken.

Evenals voorgaande jaren is in 2020 een groot beroep gedaan op mens en materieel.

Tevens heeft de COVID-pandemie gevolgen gehad voor de effectiviteit van de diverse missies en operaties. Besmettingen, terughalen van niet-essentieel personeel, quarantaines, *social distancing* en landen die hun grenzen sloten zijn daar de belangrijkste oorzaken van.

De effecten van deze inzet op de gereedstelling zijn beschreven in de inzetbaarheidsrapportage die uw Kamer tegelijkertijd met deze brief wordt aangeboden. Het spreekt voor zich dat de krijgsmacht alleen wordt ingezet als dit ook verantwoord is.

Zoals benadrukt in de Kamerbrief van 14 juni 2019 over de samenhang van de Nederlandse inzet in snelle reactiemachten en missies en operaties tot en met 2021 kunnen substantiële additionele bijdragen in het kader van de tweede hoofdtak vrijwel niet zonder directe impact voor verplichtingen in het kader van de eerste en derde hoofdtak en/of het herstel van de gereedheid van de krijgsmacht worden gerealiseerd. Uiteraard acht het kabinet het van belang om voldoende flexibiliteit te behouden voor mogelijke inzet in het kader van missies en operaties in onvoorziene crisissituaties. Er is slechts één *single set of forces* die kan worden ingezet voor de drie hoofdtaken van de krijgsmacht. Dat vraagt derhalve iedere keer weer om een zorgvuldige afweging bij besluitvorming over verlenging van bestaande verplichtingen en eventuele bijdragen in het kader van één van de drie hoofdtaken van Defensie.

Bijlage 1 Juridische grondslagen en mandaten

Locatie	Inzet	Rechtsgrond	Duur internationaal mandaat	Duur Nederlands mandaat
Europa	EULEX (Kosovo)	VNVR resolutie 1244	EU mandaat tot 14 Juni 2021. (afgeleide van VNVR 1244)	1 augustus 2022
Midden-Oosten	UNTSO (Libanon en Golan)	VNVR Resolutie 50	Onbepaald	Onbepaald
	UNIFIL	VNVR Resolutie 2433	31 augustus 2021	1 augustus 2022
	UNDOF (Golan)	VNVR Resolutie 2394	30 juni 2021	1 augustus 2022
	EUBAM (Rafah)	EU overeenkomst met Israël en de Palestijnse Autoriteit	EU mandaat tot 30 juni 2021	1 augustus 2022
	USSC (Jeruzalem en Ramallah)	Overeenkomst tussen VS, Israël, de Palestijnse Autoriteit	Onbepaald	1 augustus 2022
	EMASOH (niet Artikel 100)	Overeenkomst met Verenigde Arabische Emiraten	31 december 2021	1 augustus 2022

Afrika	Operatie Atalanta (oostkust Afrika)	VNVR Resolutie 2383	31 december 2022	31 december 2021
	MINUSMA (Mali)	VNVR Resolutie 2480	30 juni 2021	31 december 2021
	EUTM (Mali)	Verzoek Mali aan EU (gerelateerd aan VNVR 2085)	18 mei 2024	31 december 2021
	EUCAP Sahel Mali	Overeenkomst EU - Mali	14 januari 2023	31 december 2021
	EUCAP Sahel Niger	Overeenkomst EU - Niger	30 september 2022	31 december 2021
	EUNAVFORMED Sophia	CFSP 2016/993 en CFSP 2017/1385	31 maart 2020	31 maart 2020
	EUNAVFOR MED IRINI	CFSP 2020/472	31 maart 2023	31 december 2021
	EUBAM Libië	Overeenkomst EU - Libië (CFSP 2016/207 en CFSP 2017/1342)	30 juni 2021	30 juni 2021
	EULPC	Verzoek van Libië	30 juni 2021	30 juni 2021
	GPOI (Burkina Faso, Benin en Uganda)	Overeenkomst USA - Afrikaanse landen	Onbepaald	Per activiteit wordt dit bepaald
Nationaal	VPD	Art. 97 Grondwet	Onbepaald	Onbepaald

Bijlage 2 Totale inzet in 2020

Missie	Mandaat		Ingezet personeel		Totaal
	Militair	Civiel/IPO's	Militair	Civiel/IPO's	
EUROPA					
eFP (separate VGR)	270	0	675	0	675
EULEX Kosovo	15		0	6	6
Midden Oosten					
Anti-ISIS coalitie en de brede veiligheidsinzet in Irak (separate VGR)	210	20 (NMI) (civiel/militair)	475	6 (NMI)	481
Midden Oosten overige missies					
UNIFIL	1	0	2	0	2
UNDOF	2	0	3	0	3
UNTSO	12	0	22	0	22
EUBAM Rafah	3	0	0	0	0
USSC	3	3	6	3	9
EMASOH (separate eindevaluatie)	240	1	242	1	243
Afrika					
MINUSMA	6	10	10	11	21
EUTM Mali	5	0	6	0	6
EUCAP Sahel Mali	15		0	3	3
EUCAP Sahel Niger			0	4	4
EUBAM Libië	1	4	0	1	1
EULPC Libië	1	0	2	0	2
EUNAVFORMED Sophia	3	0	2	0	2
EUNAVFORMED Irini	2	0	4	0	4
EUNAVFOR ATALANTA	3	1	6	1	7
GPOI	15	0	15	0	15
Centraal Azië (Afghanistan)					
Resolute Support Mission (separate VGR)	165	5	300	5	305
Nationale Inzet					
VPD ¹⁵	121	0	77	0	77
Totaal	1093	74	1847	41	1888

In de tabel zijn per missie de mandaataantallen opgenomen. Deze aantallen wijken af van de daadwerkelijk ingezette functionarissen. Militairen worden voor de duur van vier tot zes maanden uitgezonden, waardoor er meerdere rotaties per jaar nodig zijn. Civiele functionarissen worden doorgaans voor de duur van een heel jaar ingezet. In 2020 zijn er ongeveer 1847 militairen en 41 civiele- en politiefunctiearissen uitgezonden.

¹⁵ Maximaal 175 VPD's per jaar, waarvan maximaal 11 VPD's tegelijkertijd kunnen worden ingezet. Een VPD bestaat uit 11 militairen